HASSAN BİN SABİT (radıyallahü anh)

Eshâb-ı kiramdan meşhûr şâir. Ensârdandır. Künyesi, Ebû Velîd'dir. Ebû Abdurrahmân ve Ebû Hüsâm da denilmiştir. Lakabı, Şâir-i Resûlullahdır. Soyu, Benî Neccâr kabilesinden Hazrec kabilesine, bunlardan da Kahtan kabilesine ulaşır ki, aslı Yemen'den gelmektedir. Annesi Füri'ate binti Hâlid de Hazrec kabilesindendir. Doğum târihi bilinmemektedir. Kendisinden nakledildiğine göre, Peygamberimizden (aleyhisselâm) 7 veya 8 sene önce doğmuştur. 62 (m. 682) senesinde 120 yaşında Medine-i Münevvere'de vefât etti.

Hassan bin Sabit, müslüman olmadan önce de meşhûr şairlerden olup, Şam ve civarında hüküm sürmekte olan Gâssâni hükümdârları sarayına mensûbtu. Şiirleri ile bu devletin ileri gelenlerini medhederdi. Peygamberimizin (aleyhisselâm) geleceğini daha önceden yahûdi âlimlerinden işitmişti. Kendisi şöyle anlatmıştır: "Ben 7-8 yaşlarında aklı eren bir çocuktum. Bir defasında meşhûr yahûdi âlimlerinden biri Medine'de yüksek bir yere çıkıp, ey yahûdiler diye bağırarak yahûdilerin toplanmasını istedi. Yahudiler toplanınca, ne var ne diyorsun? dediler. Yahûdi âlim toplananlara (Bu gece Ahmed'in âhir zaman peygamberinin yıldızı doğdu) diye bağırarak haber vermişti."

Muhammed (aleyhisselâm) peygamberliğini açıklayıp, İslâm dînine davete başlaması ile Hazrec kabilesi de İslâmiyetle şereflenmişti. Bu sırada Medine'ye gelmiş bulunan Hassan bin Sabit de müslüman olmuştu. Müslüman olduğunda 60 yaşında bulunuyordu.

Hassan bin Sabit (radıyallahü anh) müslüman olduktan sonra Peygamberimizin (aleyhisselâm) yanından ayrılmadı. Peygamber efendimizi (aleyhisselâm) medheden çok şiir söyledi. İbn-i Abbas (radıyallahü anh) Onun Peygamberimizin (aleyhisselâm) yaptığı savaşlara katıldığını rivâyet etmiştir. Bedir savaşında Medine'de kalmakla vazîfelendirilmişti. Yaşlı ve bedenen çok zayıf olduğu için bizzat savaşa katılamadı. Bu sırada müslümanları medheden ve cihada teşvik eden şiirler yazdı. Müşriklerin şairleri tarafından müslümanlara karşı yazılan şiirlere cevap verip, onları hicvetti. Bu şiirleri pek meşhûr olup, o zaman Arabistan'da yaşayan kabileler arasında pek tesirli olmuştur. Hassan bin Sâbit'e (radıyallahü anh), Bedir gazâsına bizzat bedenen katılamadığı için, cihad sevâbına ve verilen müjdelere kavuşamadın diyenler olmuştu. O da buna çok üzülmüştü. Fakat Peygamber efendimiz (aleyhisselâm), Onun İslâm düşmanlarına karşı yazdığı şiirlerle cihat ettiğini ve düşmanlara karşı yazdığı şiirlerin her bir kelimesine verilen sevâb, başkalarının gazâda kazandığı sevâbtan daha çok olduğunu, bildirmiş, "Hassan'ın beyitleri düşmana ok darbesinden daha tesirlidir." buyurmuştur.

Hassan bin Sabit (radıyallahü anh) şiirleri ile Resûlullahı (aleyhisselâm), İslâmiyeti ve Eshâb-ı kiramı över, medheder ve İslâm kahramanlarını cihada teşvik edici beyitler söylerdi. Ayrıca Kureyş kâfirlerinin ve diğer müşriklerin yüz karalarını ortaya koyucu şiirler okurdu. Peygamberimiz (aleyhisselâm) Mescid-i Nebevî'de Hassan bin Sâbit'e mahsûs bir minber yaptırmışlardı. Hassan bin Sabit (radıyallahü anh) buna çıkıp Eshâb-ı kiram huzûrunda İslâmiyeti medh eden şiirleri okurdu. Peygamberimiz (aleyhisselâm), O'nu hiciv (yerici) şiirleri yazarken Hazreti Ebû Bekir'e danışmasını, ondan bilgi almasını emretmiştir. Hazreti Ebû Bekir'den bilgi aldıktan sonra hiciv şiirleri yazardı. Bir defasında kâfirlerin yüzkaralarını ortaya koyan bir şiirini okuduktan sonra Peygamberimiz (aleyhisselâm) "Ey Hassan, müşriklerin, kâfirlerin yüz karalarını ortaya koy! Cebrâil seninledir. Eshâbım silâhla harb ettikleri gibi sen de dil ile harb et." buyurdular. Hassan bin Sâbit-i Ensârî hazretleri böylece cihâdın en kıymetlilerinden olan söz ile ve yazı ile cihad etmek şerefine ilk kavuşanlardan oldu. Cahiliyet devrinde ve Asr-ı se'âdet'te Arabistan yarımadasında şiir ve edebiyatın pek büyük kıymeti, tesirleri ve rolü vardı. Araplar buna pek kıymet verir, övünürlerdi. Yarışmalar tertip eder, birincilik kazanan şairlerin şiirlerini Kâ'be'nin duvarlarında herkesin görebileceği şekilde asarlardı.

Hassan bin Sabit hazretleri her iki dönemde de bu sahanın önde gelen simalarından biriydi. Resûlullahı (aleyhisselâm), Eshâb-ı kiramı ve İslâmiyeti anlatması, kâfirleri ve kâfirliği ve bunların yüz karalarını dile getirmesi çok tesirli idi. Hassan bin Sabit hazretleri, Resûlullah (aleyhisselâm)'in ayrıca akrabası da oldu. Mâriye hazretlerinin kız kardeşi Sîrîn ile evlendi.

Bedir savaşından sonra, Ka'b bin Eşref adında yahûdi bir şair Bedir'de ölen Mekkeli müşrikler için bir şiir söylemişti. Çevrede tesir uyandıran bu şiire karşı Peygamberimiz (aleyhisselâm) Hassan bin Sabite (radıyallahü anh) bir şiir yazmasını emretmişti. Hassan bin Sabit de (radıyallahü anh) o yahûdi şaire karşı bir şiir yazdı. Bu şiiri o derece tesirli oldu ki, Mekkeli müşriklerden hiçbiri o yahûdi şairi evinde misâfir etmeğe cesâret gösteremedi. Hicretin dokuzuncu senesinde Benî Temim kabilesinden bir heyet, esîrlerini almak için Medine'ye gelmişdi. Yanlarında en meşhûr hatîblerini ve

şairlerini de getirmişlerdi. Önce getirdikleri Utarid konuşup, kabilesini övdü. Buna karşı Peygamberimiz (aleyhisselâm) Eshâb-ı kiramdan, Sabit bin Kays'a “Kalk bunun konuşmasına karşılık ver” buyurdu. Sabit bin Kays (radıyallahü anh) ayağa kalkıp, Allahü teâlânın büyüklüğüne ve Peygamberimizin (aleyhisselâm) medhine dair bir konuşma yaptı. Onun bu hitabı gelen heyeti fevkalade bir tesir altında bıraktı. Sonra da gelen heyetin şairleri şiir okumaya başladı. Şairlerinden biri bir kasîde okuyup, bitirince Peygamberimiz (aleyhisselâm), Hassan bin Sabite (radıyallahü anh), “Kalk! Yâ Hassan bunun şiirine karşılık ver!” buyurdu. Böyle bir vazîfe üzerine sevinerek, aşk ve şevk içinde ayağa kalktı. Temim kabilesinin şairinin söylediği şiire karşılık aynı vezin ve kafiyede uzun ve pek mükemmel bir şiir okudu. Bu şiirinde İslâmiyyetin üstünlüğünü gayet açık bir ifade ile dile getirdi. Bunu dinleyen Temim heyeti ve bilhassa hatîb ve şairleri hayret içinde kaldı. İleri gelenlerinden Akra bin Habîs kendini tutamayıp, şöyle dedi. “Allah'a yemîn ederim ki, bu zâta, “Muhammed aleyhisselâma” her zaman O'na bizim bilemediğimiz bir yardım gelmektedir. O, muhakkak muvaffak olacaktır. Herşeyde, herkese üstün gelecektir. Onun hatîbi ve şâiri, bizim hatîbimizden ve şâirimizden üstündür. Sesleri de seslerimizden daha canlı ve gürdür”, dedi. Akra bin Habîs bu sözleri söyledikten sonra Peygamberimizin (aleyhisselâm) yanına yaklaştı ve Kelime-i şehâdeti söyleyerek müslüman oldu. O müslüman olunca bu heyette bulunanların hepsi müslüman oldu. Bunun üzerine Peygamberimiz (aleyhisselâm) hepsine birer hediye verdi. Onlardan alınmış olan bütün esîrleri de serbest bıraktı. Hassan bin Sabit (radıyallahü anh), Peygamber efendimizin (aleyhisselâm) vefâtında çok üzülüp, bu üzüntülerini bildiren uzun mersiyeler yazmıştır. Hazreti Ömer'in halifeliği sırasında gözleri görmez oldu. Daha sonra Hazreti Muâviye'nin halifeliği sırasında vefât etti.

Peygamberimiz (aleyhisselâm), “Muhakkak ki, Allahü teâlâ Resûlünü övmek ve müdafaa etmek husûsunda, Hassan'ı rûh-ül-kudüs (Cebrâil aleyhisselâm) ile takviye etmektedir”buyurmuştur.

Hassan bin Sabit (radıyallahü anh), Peygamber efendimizden (aleyhisselâm) bizzat işiterek hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Berâ bin Âzib, Said bin Müseyyeb, Ebû Seleme bin Abdurrahmân, Ebü'l-Hasen (Nevfel'in (radıyallahü anh) azadlı kölesi), Abdurrahmân bin Hassan Hâricet'übnü Zeyd bin Sabit, Yahyâ bin Abdurrahmân gibi hadîs âlimleri Hassar bin Sâbit'ten hadîs rivâyetinde bulunmuştur. Hassan bin Sâbit'in (radıyallahü anh) rivâyet ettiğ hadîs-i şerîfler, meşhûr hadîs kitaplarından Sahih-i Buhârî'de, Sahih-i Müslim'de Sünen-i Ebî Dâvûd'da, Sünen-i Nesaî'de ve Sünen-i İbn-i Mâce'de yer almaktadır.

Hassan bin Sabit (radıyallahü anh) buyurdu ki;

“Kötü bir söz işittiğin zaman göz yum, af ile karşıla onu dinlememiş gibi ol.”

“Kalblerinde buğz ve husumet taşıyan insanların içi, altında ateş yanarak kaynayan tencereler gibi devamlı kaynar. Buğz ve düşmanlık sebebiyle içlerinden ateş saçılır.”

“Hassan bin Sâbit'in (radıyallahü anh) şiirlerini ihtivâ eden divân'ı, Beyrut'ta basılmıştır. Bir şiirinde Resûlullahı (aleyhisselâm) medhi husûsunda diyor ki:

“Sizden iyisini gözlerim görmedi asla.
Sizden güzelini doğurmadı hiç bir ana.

Her ayıp ve kusurdan pak yaratıldınız.
Sanki dilediğiniz gibi yaratıldınız.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) El-İsâbe cild-1, sh. 326

2) Üsûd-ül-gâbe cild-3, sh. 26

3) Tehzîb-üt-tehzîb cild-2, sh. 247

4) El-A'lâm cild-2, sh. 175

5) Tabakât-üş-şuarâ sh. 69, 170

6) Kâmûs-ul-a'lâm cild-3, sh. 1941

7) Müsned-i Ahmed bin Hanbel cild-5, sh. 222

8) Sahîh-i Buhârî Kitab-üs-salât 68, Bed-ul-Halk 6

9) Sahîh-i Müslim, Fedâil-üs-sahâbe 151